

ISU DAWAMA: KESAN PENSWASTAAN KEPADA PENCETAK MELAYU

MOHD KHAIRUL AZAHARI ABDUL RANI
UNIVERSITI TEKNOLOGI MARA

HAMEDI MOHD ADNAN
UNIVERSITI MALAYA

& ALI SALMAN
UNIVERSITI KEBANGSAAN MALAYSIA

Abstrak

Pencetak Melayu merupakan golongan yang diberikan keistimewaan oleh Kerajaan Malaysia untuk melaksanakan segala urusan perolehan percetakan kerajaan termasuklah urusan penerbitan dan percetakan agensi Dewan Bahasa dan Pustaka (DBP). Pada tahun 2002, DBP melalui pengurusan lembaga pengarahnya telah bersetuju untuk menyerahkan Dawama Sdn Bhd iaitu anak syarikat DBP kepada sebuah syarikat swasta untuk diuruskan melalui penswastaaan. Penswastaaan (privatization) membawa maksud pemindahan perkhidmatan pelaburan atau kepentingan kerajaan sama ada yang sedia ada atau yang baru untuk dikendalikan oleh sektor swasta. Konsep ini amat berlainan dengan konsep pemilik negaraan (nationalization) yang bertujuan untuk menambahkan hak milik dan penguasaan kerajaan dalam kegiatan ekonomi. Objektif kajian ini ialah untuk mengkaji dokumen-dokumen Persatuan Pengusaha Percetakan Melayu Malaysia (PPPMM) yang menjadi wakil keseluruhan pencetak Melayu kepada pemimpin dan pentadbir tertinggi kerajaan bagi menyuarakan kebimbangan yang dihadapi oleh pencetak Melayu. Dokumen-dokumen yang dikaji ialah siri-siri memorandum dan surat terbitan PPPMM. Dokumen-dokumen ini akan dianalisis menggunakan kaedah analisis kandungan untuk mengetahui tahap

keseriusan yang dihadapi pencetak Melayu ekoran penswastaaan ini. Hasil analisa bahan-bahan ini akan dijadikan dapatan kajian dan dinyatakan dalam bentuk perbincangan. Melalui kajian ini pengkaji dapat menilai sejauh mana kesan yang diterima oleh pencetak Melayu kesan dari tindakan DBP ini. Dengan kajian ini juga diharap kerajaan dapat campur tangan dalam menangani isu yang telah lama berlarutan ini.

Kata kunci: *Dawama, Dewan Bahasa dan Pustaka, penswastaaan, pencetak Melayu, memorandum*

DAWAMA ISSUE: THE EFFECT OF PRIVATISATION TO MALAY PRINTERS

Abstract

Malay businessmen in printing industry, in terms of race, are given the advantage by the Malaysian government to conduct all government printing procurement inclusive of the publication management and printing agency, Dewan Bahasa dan Pustaka (DBP). In 2002, DBP, through its board of directors had agreed to hand over Dawama Sdn Bhd to a private company to be managed via privatization. Privatization means the transfer of investment service or government interest either existing or new ones which need to be handled by the private sector. Such concept is very different from the concept of nationalization which aims to add government's ownership and authority in economic activity. The objective for this research is to study the documents from Persatuan Pengusaha Percetakan Melayu Malaysia (PPPMM) which represent all Malay printing businesses to the authorities and government's top administrators in their plight to highlight the grievances of Malay printing operators. All documents which are studied are series of memorandum and PPPMM's published letters. These documents will be analysed using the content analysis method. Results of analysis will also be the research findings and will be presented in the form of discussion. Through this study, the researcher will be able to evaluate the effects suffered by the Malay printing operators due to DBP's action. It is also hoped that this research will gain the government's intervention in dealing with the issues which have longed been left unattended.

Keywords: *Dawama, Dewan Bahasa dan Pustaka, privatization, Malay printing operators, memorandum*

PENGENALAN

Penswastaan (privatization) membawa maksud pemindahan perkhidmatan pelaburan atau kepentingan kerajaan sama ada yang sedia ada atau yang baru untuk dikendalikan oleh sektor swasta. Konsep ini amat berlainan dengan konsep pemilik negaraan (nationalization) yang bertujuan untuk menambahkan hak milik dan penguasaan kerajaan dalam kegiatan ekonomi (Yusof Ismail, 1993). Penswastaan juga boleh dimaksudkan kepada pemindahan 3 komponen iaitu tugas pengurusan kerajaan, aset (dengan atau tanpa liabiliti) atau menggunakan aset dan kakitangan kepada sektor swasta. Antara kelebihan utama penswastaan ialah memupuk etika kerja yang cekap dan produktif dalam kalangan pekerja memandangkan sektor swasta sememangnya diketahui lebih cekap dan lebih bermotivasi dalam urus tadbir sesebuah organisasi (Okposin, 2003).

Dawama Sdn Bhd merupakan sebuah anak syarikat DBP yang diberi tanggungjawab untuk mengambil alih urusan penerbitan, pencetakan dan pemasaran bahan-bahan terbitan DBP. Dawama wujud hasil saranan kerajaan bagi membolehkan agensi di bawahnya mampu menjaga pendapatannya sendiri. Sejak terbinanya Dawama, kerajaan melalui Kementerian Pelajaran Malaysia (KPM) telah menyerahkan urusan percetakan dan pemasaran buku teks sekolah kepada DBP. Dewan Bahasa dan Pustaka melalui Dawama merupakan antara agensi kerajaan yang banyak membantu usahawan Melayu yang bergiat aktif dalam bidang percetakan. Usahawan percetakan Melayu ini telah dipilih sebagai pencetak rasmi DBP hasil kerjasama antara Persatuan Pengusaha Percetakan Melayu Malaysia (PPPMM) yang bertindak sebagai satu persatuan yang berjuang untuk kebajikan dan meningkatkan taraf ekonomi ahli-ahlinya. Kerjasama antara DBP dan pencetak Melayu yang merupakan ahli PPPMM telah terjalin sejak tahun 1980 lagi dan ketika itu DBP telah bersetuju dengan PPPMM untuk mengamalkan konsep memayungi ahli-ahlinya (Profil Persatuan Pengusaha Percetakan Melayu Malaysia, 2008). Hasil kerjasama yang erat itu telah berjaya melahirkan ramai usahawan percetakan Melayu yang berjaya.

Pada tahun 2002 Lembaga Pengarah DBP telah sebulat suara bersetuju untuk menyerahkan Dawama Sdn Bhd kepada pihak swasta untuk diuruskan. Proses penswastaan ini berlaku dalam keadaan kerajaan ketika itu mengalami kegawatan ekonomi. Jika dilihat secara rasionalnya penswastaan ini tidak sepatutnya berlaku dalam tempoh tersebut memandangkan terma-terma yang terkandung dalam perjanjian penyerahan Dawama kepada pihak swasta sepenuhnya tidak banyak memihak kepada DBP.

Pihak PPPMM melihat penswastaan ini akan lebih menguntungkan pihak swasta yang akan mengambil alih keseluruhan tugas-tugas bahagian yang terlibat dengan penswastaan ini. Sebelum penswastaan ini berlaku, segala kerja-

kerja percetakan buku, majalah dan pelbagai lagi penerbitan DBP dicetak oleh pengusaha-pengusaha percetakan Melayu ini. Hubungan perniagaan antara DBP dan pencetak Melayu ini telah terjalin hampir 23 tahun itu dan sepanjang tempoh itu boleh dikatakan tiada sebarang masalah timbul antara kedua-dua belah pihak (Profil Persatuan Pengusaha Percetakan Melayu Malaysia, 2004). Amat memeranjatkan PPPMM apabila pihak pengurusan DBP mengambil keputusan untuk menswastakan Dawama tanpa membawa isu terbabit ke meja rundingan untuk berbincang.

Kajian ini mendapati kesan yang diterima oleh pencetak Melayu ini terus merosot akibat penyerahan urusan percetakan ini kepada pengurusan baru syarikat Dawama Sdn Bhd iaitu DTP Enterprise. Pengurusan DTP Enterprise telah melanggar perjanjian antara mereka dengan DBP untuk terus membantu pencetak-pencetak Melayu (Memorandum Persatuan Pengusaha Percetakan Melayu Malaysia tahun 2006/2008). Selain itu kajian ini turut menyelidik tentang terma dan syarat perjanjian konsesi antara pengurusan baru Dawama dan DBP. Hasil yang diperolehi mendapati Dawama memperolehi keuntungan dengan nisbah 70:30 untuk urusan percetakan buku umum dan majalah-majalah terbitan DBP dan 80:20 untuk urusan percetakan buku-buku teks Kementerian Pelajaran Malaysia. Pembahagian mengikut nisbah 70:30 dan 80:20 dengan jelas memberi keuntungan yang besar kepada pengurusan baru Dawama. Disebabkan keuntungan mencetak bagi buku umum dan majalah-majalah terbitan DBP agak kecil berbanding mencetak buku-buku teks, pengurusan baru Dawama telah mengambil pendekatan untuk melengah-lengahkan urusan percetakan tersebut. Kajian mendapati majalah-majalah terbitan DBP tiada langsung terdapat di pasaran. Hasil temubual dengan Editor Kanan Bahagian Buku Umum dan Pegawai Perancang Bahasa, Bahagian Pembangunan dan Penyelarasan Penerbitan DBP, perkara ini berlaku kerana pengurusan baru Dawama tidak berminat untuk mencetak produk yang tidak mendatangkan keuntungan yang besar.

Proses penswastakan Dawama Sdn Bhd dimeterai melalui satu perjanjian konsesi yang bertempoh selama 12 tahun bermula dari 1hb September 2002 dan bakal tamat pada tahun 2014. Perjanjian konsesi ini telah dipersetujui oleh kedua-dua pihak antara DBP dan syarikat swasta DTP Enterprises bagi mendapatkan hak pemilikan Dawama Sdn Bhd. Dalam perjanjian terbabit menjelaskan Dawama perlu menyalurkan kerja-kerja percetakan dari DBP kepada syarikat-syarikat percetakan Melayu yang dipayungi DBP sebelum ini. Pihak Dawama perlu memastikan hubungan erat sebelum ini antara DBP dan pengusaha percetakan Melayu ini terus akrab dalam memperolehi tender-tender percetakan DBP (Profil Persatuan Pengusaha Percetakan Melayu Malaysia, 2008). Selepas penswastakan ini berlaku, pihak Dawama dilihat mengabaikan arahan yang termaktub dalam perjanjian konsesi terbabit untuk menyalurkan tender-tender percetakan DBP ini kepada pengusaha percetakan Melayu. Ini jelas telah melanggar perjanjian yang telah dipersetujui antara Dawama dan DBP.

Nilai kerja mencetak buku teks dan buku umum masa kini oleh DBP adalah berjumlah RM30 juta setahun. Di bawah konsep payung yang diamalkan, pengagihan kerja mencetak ini DBP memberi peluang kepada pencetak Melayu untuk mencetak buku teks sebanyak RM15 juta iaitu 50 peratus daripada kerja-kerja DBP. Sebahagian lagi kerja-kerja mencetak buku teks ini akan dijalankan sendiri oleh pihak Dawama. Konsep payung yang diamalkan DBP banyak meningkatkan kemajuan kepada pencetak Melayu untuk terus maju dalam bidang percetakan ini. Selepas penswastaaan berlaku pihak Dawama telah melanggar perjanjian untuk menyalurkan kerja-kerja mencetak ini kepada pencetak Melayu. Pihak Dawama juga telah merampas hak pencetak Melayu berjumlah 50 peratus dari nilai kerja-kerja mencetak buku teks keseluruhannya. Dawama telah membuat ketetapan mereka sendiri di mana pihaknya akan menjalankan kerja-kerja mencetak buku teks pada kadar baru iaitu 70 peratus dari nilai keseluruhannya. Baki 30 peratus lagi itu pula barulah akan diserahkan kepada pencetak Melayu. Pihak Dawama merasakan mereka mempunyai kuasa autonomi untuk membuat pengagihan-pengagihan tersebut. Selain itu juga pihak Dawama akan menetapkan kadar yang akan dibayar kepada pencetak Melayu dan pencetak Melayu tidak boleh meletakkan harga mengikut kadar mereka.

Bagi memastikan kerja-kerja mencetak buku teks ini tidak melebihi jumlahnya yang akan diberikan kepada pencetak Melayu maka pihak Dawama telah menambah jumlah pencetak dalam senarai mereka. Untuk mengaburi mata pencetak-pencetak Melayu ini, pihak Dawama telah menambah senarai pencetak dan di antara syarikat-syarikat baru yang didaftarkan itu dimiliki oleh orang-orang yang mempunyai kepentingan dalam Dawama. Tindakan ini bertujuan untuk lebih memberi keuntungan yang tinggi kepada Dawama. Pemilihan syarikat yang akan disalurkan kerja-kerja mencetak buku teks ini pula akan diuruskan sepenuhnya oleh Dawama. Selepas tindakan ini diambil kebanyakan kerja-kerja mencetak itu diserahkan kepada kroni-kroninya sahaja. Tindakan ini juga bertujuan untuk memusnahkan industri percetakan milik orang Melayu yang telah lama bekerjasama dengan pihak DBP.

Kajian tentang penswastaaan Dawama dan kesannya pada pencetak Melayu amatlah penting untuk meninjau pendapat dan pandangan PPPMM yang diluahkan dalam siri memorandum dan surat terbitan. Melalui kedua-dua medium ini membolehkan satu kesimpulan dapat dicapai tentang permasalahan yang dihadapi oleh pencetak Melayu kesan dari penswastaaan tersebut.

Kajian ini penting untuk pemimpin dan pentadbir kerajaan melihat kembali tentang terma dan syarat dalam perjanjian konsesi yang telah ditandatangani dulu. Melalui kajian ini juga akan mewujudkan satu penyelidikan yang lebih mendalam tentang survival usahawan Melayu yang bergiat dalam perniagaan percetakan. Hingga kini belum lagi ada seorang pengkaji yang menjalankan kajian khusus tentang usahawan percetakan Melayu yang pernah suatu ketika dulu bersama dengan agensi kerajaan membudayakan penerbitan bahan ilmiah negara.

Pelbagai langkah diambil oleh PPPMM untuk mengekang masalah ini dari berlarutan antaranya membangunkan siri-siri memorandum dan surat terbitan selain mengadakan beberapa pertemuan dan perbincangan dengan pemimpin dan pentadbir kerajaan. Justeru kajian ini dijalankan untuk mengkaji sejauh mana kesan yang diterima oleh pencetak Melayu yang merupakan ahli PPPMM dalam menghadapi isu yang dialami. Kajian ini turut menganalisis kandungan dalam memorandum dan surat terbitan PPPMM kepada pemimpin dan pentadbir kerajaan tentang masalah yang dihadapi mereka serta mengenalpasti bidang-bidang yang dibincangkan dalam siri memorandum dan surat terbitan tentang penswastaan ini. Selain itu kajian ini juga mengkaji arah tindakan yang terkandung dalam memorandum dan surat terbitan PPPMM tentang penswastaan.

DASAR PENSWASTAAN

Di Malaysia, industri percetakan merupakan satu bidang yang menghasilkan pelbagai produk bacaan seperti surat khabar, buku, majalah, produk pembungkusan, produk keselamatan seperti cek, setem, kad pengenalan dan pelbagai lagi. Untuk pengoperasian, industri percetakan tidak terlepas daripada kawalan perundangan yang mengawal keseluruhan operasi percetakan terutama percetakan yang melibatkan bahan bacaan dan produk keselamatan lain. Kajian ini lebih menjurus kepada percetakan buku teks sekolah kerana produk ini paling banyak dicetak oleh pengusaha Melayu. Selain itu, isu percetakan buku teks menjadi isu terbesar yang dibincangkan dalam kajian kerana penyumbang pendapatan terbesar yang dinikmati oleh pengusaha percetakan Melayu ini datangnya daripada perolehan percetakan buku teks. Mus Chairil Samani (2002) menegaskan bahawa penerbitan buku dikawal oleh pelbagai dasar. Dasar yang dilaksanakan sama ada di peringkat kerajaan atau organisasi bukan sahaja mempengaruhi kandungan sesuatu buku malah sesuatu program penerbitan.

Proses pembentukan dasar di Malaysia adalah sama seperti negara-negara dunia ketiga lain yang secara asasnya berkisar kepada aktiviti yang berobjektif bagi meningkatkan keupayaan dan urus tadbir kerajaan yang lebih berdaya saing. Proses ini pula terbuka kepada pandangan awam dan kumpulan berkepentingan yang memberi kesan secara langsung kepada keputusan dasar dan pentadbiran awam. Proses pembentukan dasar awam di peringkat kerajaan akan melalui sistem birokrasi sebelum dasar atau cadangan itu dibawa kepada masyarakat untuk dibahaskan dan dibincangkan (Zainal Aznam Yusof dan B. Deepak, 2008).

Kaedah penswastaan mula mendapat perhatian yang lebih komprehensif apabila Y.A.B Perdana Menteri Malaysia Dato Seri Dr. Mahathir Mohamad melancarkan Dasar Persyarikatan Malaysia pada tahun 1983 yang juga telah menyentuh peranan pihak swasta dalam pembangunan dan pengurusan negara. Antara kelebihan utama penswastaan ialah memupuk etika kerja yang cekap dan produktif dalam kalangan pekerja memandangkan sektor swasta sememangnya diketahui lebih cekap dan lebih bermotivasi dalam urus tadbir sesebuah organisasi (Okposin, 2003). Pemahaman masyarakat umum tentang penswastaan ialah

kecekapan dan produktiviti mampu ditingkatkan apabila pengurusan ekonomi dikendalikan oleh pihak swasta. Melalui kendalian oleh pihak swasta ini secara tidak langsung kesejahteraan keseluruhan masyarakat akan turut meningkat. Ragayah (1993) menyatakan syarikat-syarikat milik swasta adalah lebih cekap dan berdaya saing jika dibandingkan dengan syarikat-syarikat milik awam. Kajian berkaitan dengan isu penswastaan Dawama masih tidak kelihatan hingga kini. Nor Ghani dan Md. Zahir (1997) menjelaskan, kebanyakan kajian yang ada berkaitan penswastaan ini adalah tentang kesan dasar penswastaan yang bertumpu kepada aspek kecekapan ekonomi entiti yang diswastakan atau secara umumnya kesan penswastaan terhadap pasaran barangan.

Kajian Okposin (2003), menjelaskan dasar penswastaan diperkenalkan untuk membawa perubahan positif ke dalam organisasi, pengurusan dan meningkatkan prestasi perusahaan awam yang sebelum ini menjadi tanggungjawab kerajaan. Dasar ini jelas menunjukkan satu usaha oleh kerajaan bagi mengurangkan penglibatan langsung dalam kegiatan ekonomi seterusnya mengurangkan tahap dan skop perbelanjaan awam serta membenarkan kuasa pasaran mengawal ekonomi. Selain itu Dasar Persyarikatan Malaysia diperkenalkan adalah bertujuan bagi menjalinkan hubungan dan memantapkan kerjasama antara sektor awam dan swasta yang diharap dapat meningkatkan pertumbuhan ekonomi Malaysia ke tahap yang lebih baik dan maju. Kajian ini hanya membincangkan isu-isu umum tentang penswastaan tetapi penekanan tidak dibincangkan dengan teliti tentang akibat selepas penswastaan itu berlaku kepada pihak swasta yang pernah terlibat dengan agensi terbabit. Walaubagaimanapun kajian Okposin ini boleh dianggap yang terbaik untuk dijadikan panduan tentang isu yang dikaji.

Kajian Fester, JW (1980) tentang penswastaan ini memberi pemahaman yang lebih baik tentang isu yang dikaji. Dasar Penswastaan ini amat berkait rapat dengan perusahaan awam yang diwujudkan oleh kerajaan untuk meningkatkan ekonomi negara dan kemudahan rakyat. Fester menjelaskan perusahaan awam adalah segala kegiatan seperti perindustrian, pertanian, kewangan dan kegiatan komesil lain yang dimiliki sepenuhnya atau separa darinya oleh kerajaan Persekutuan, kerajaan negeri atau agensi-agensi di bawah pentadbiran kerajaan. Penjualan berbentuk barangan atau penyediaan perkhidmatan adalah merupakan perkara-perkara yang termasuk dalam kegiatan berikut seperti penyediaan elektrik, air, pembersihan dan pembentungan, penerbangan awam, kewangan dan pinjaman dan lain-lain.

Merujuk kepada pendapat Fester di atas, pengkaji telah kategorikan dua badan besar yang terlibat sepenuhnya dalam percetakan iaitu pertamanya ialah Jabatan Percetakan Negara sebuah jabatan yang terlibat sepenuhnya dalam urusan percetakan dan pengedaran keseluruhan bahan bercetak kerajaan. Sebuah lagi jabatan ialah Dewan Bahasa dan Pustaka (DBP) yang bertindak sebagai penyunting, pengedar, pencetak keseluruhan bahan-bahan bacaan termasuklah buku teks sekolah di Malaysia. Peranan kedua-dua jabatan amat jelas dalam pengawalan dan pengeluaran perolehan percetakan kerajaan. Peranan kedua-

dua jabatan tersebut bukan bertindak sebagai penjual seperti yang dimaksudkan Fester tetapi lebih kepada penyedia perkhidmatan (servis) sahaja. Kedua-dua jabatan ini bertindak sebagai pemudahcara di antara pihak kerajaan dan pencetak dalam urusan perolehan percetakan kerajaan.

Kajian Fester bertepatan dengan kajian yang dijalankan oleh Ismail Yusof (1993). Menurut Ismail, sektor awam bukan sahaja terlibat dalam penyediaan dasar utama dan penentuan arah serta perkhidmatan malah bergiat aktif dalam bidang ekonomi. Tambah Ismail lagi perbelanjaan sektor awam telah meningkat dengan begitu ketara sekitar 28 peratus pada tahun 1975 hingga jumlah itu meningkat kepada 36 peratus pada tahun 1982. Kajian Ismail ini menjadi pelengkap kepada kajian yang dihasilkan oleh Okposin dan Fester di mana maklumat yang terkandung dalam kajian beliau adalah bermula dari cadangan awal dasar tersebut diperkenalkan. Tambah Ismail, beban kewangan dan pentadbiran yang ditanggung kerajaan amat berat sekali jika dasar tersebut tidak dikuatkuasakan. Ismail juga berpendapat beban kemelesetan ekonomi kepada negara juga merupakan pendorong kepada Dasar Penswastaaan ini diperkenalkan pada tahun 1983.

Berdasarkan pendapat Ragayah (1993), Nor Ghani dan Md. Zhahir (1997) Okposin (2003), Fester, JW (1980) dan Ismail Yusof (1993) jelas menunjukkan tindakan kerajaan memindahkan tugas Dawama Sdn Bhd kepada sebuah syarikat swasta adalah bertujuan untuk membolehkan kerajaan mengurangkan beban pentadbiran dan kewangannya. Selain itu, tujuan penswastaaan ini juga akan membolehkan kerajaan menumpukan agenda bumiputera yang lain ke arah pembangunan yang mampan. Ini seiring dengan strategi Dasar Ekonomi Baru (DEB) yang mampu meningkatkan sosio ekonomi kaum bumiputera. Penswastaaan merupakan satu agenda yang baik dihasilkan kerajaan tetapi tanpa pelaksanaan yang baik dan pengawalan oleh kerajaan akan menyebabkan agenda pembangunan bumiputera khususnya kepada pengusaha percetakan Melayu akan gagal terlaksana.

Kajian Okposin (2003) menjelaskan, kerajaan mempunyai beberapa agenda dan objektif ketika merangka dasar ini. Segala tujuan kerajaan ke arah pembangunan dasar ini perlu difahami dan dipertimbangkan oleh semua pihak terutama agensi-agensi kerajaan. Ini adalah kerana dasar ini mencakupi penswastaaan perkhidmatan, pelaburan atau perkhidmatan agensi-agensi kerajaan ini. Jelas Okposin lagi, antara objektif dasar penswastaaan ini ialah bagi meringankan bebanan kewangan kerajaan yang begitu tinggi, meningkatkan kecekapan dan produktiviti kerja seterusnya dapat meningkatkan jumlah penglibatan syarikat dalam industri, meningkatkan tahap pertumbuhan ekonomi di mana syarikat swasta berorientasikan keuntungan akan menggunakan kos pengeluaran yang minimum bagi menghasilkan keluaran pada tahap yang maksimum. Selain itu matlamat kerajaan dengan kewujudan dasar ini juga adalah bagi mengurangkan saiz dan penglibatan sektor awam dalam ekonomi dan merangsang Dasar Ekonomi Baru bagi membolehkan kaum bumiputera berpeluang menyertai

dalam sektor pembuatan, pemasaran dan menambah jumlah profesional dalam bidang ekonomi yang diceburi.

Faktor penswastaan juga menjadi antara penyumbang kepada kemelesetan industri percetakan Melayu setelah beberapa agensi kerajaan yang suatu ketika dulu merupakan tempat bagi pengusaha-pengusaha percetakan ini memperoleh projek atau tender dari kerajaan. Tindakan kerajaan mengkorporatkan Jabatan Percetakan Negara di bawah pentadbiran swasta yang baru iaitu Percetakan Nasional Malaysia Berhad (PNMB) dan penswastaan Dawama Sdn Bhd kepada syarikat swasta untuk mencetak kesemua bahan-bahan bercetak seperti dokumen-dokumen kerajaan, buku-buku teks dan rujukan telah menyebabkan industri percetakan orang Melayu telah jatuh.

Menurut Okposin (2003) beliau berhujah kesan yang akan diterima oleh sesebuah agensi yang telah diswastakan akan lebih baik dari segi kewangan, sumber tenaga manusia, pentadbiran dan pengurusannya. Tambah Okposin kesan itu juga akan dinikmati oleh pihak-pihak yang pernah atau mempunyai kaitan dengan agensi kerajaan yang terlibat dengan penswastaan melalui tadbir urus yang baik. Melalui kajian Okposin ini nasib yang ditimpa oleh pengusaha percetakan Melayu adalah sebaliknya. Mereka menerima nasib yang lebih teruk apabila pihak pengurusan baru mengambil alih pentadbiran dan pengurusan Dawama. Kebenaran dalam kajian Okposin tentang faedah yang boleh dinikmati selepas penswastaan berlaku boleh dinikmati melalui tadbir urus yang baik tetapi jika tidak ditadbir dengan sempurna akan menyebabkan perkara sebaliknya berlaku. Dalam kajian tersebut, beliau tidak memberi contoh syarikat terlibat yang menerima kesan atas tadbir urus yang tidak sempurna. Dengan itu pengkaji boleh mengandaikan kesan yang diterima kini oleh pengusaha percetakan Melayu kini adalah kesan daripada pengurusan agensi (selepas penswastaan) yang tidak baik menurut daripada kajian Okposin tersebut.

Kajian ini mengguna model yang berasaskan kepada model terdahulu yang dibentuk oleh Haskel-Szymanski (1993) atau secara ringkasnya model H-S. Menurut model H-S fungsi syarikat milik awam dan pihak swasta jelas berbeza iaitu syarikat milikan awam berfungsi untuk meningkatkan kesejahteraan masyarakat dan sosial manakala syarikat swasta pula lebih bermotifkan untuk meningkatkan pendapatan dan memaksimumkan keuntungan syarikat. Kesejahteraan sosial yang dimaksudkan bukan sahaja merangkumi pengguna tetapi tertumpu juga kepada para pekerja yang berkhidmat dengan syarikat milikan awam tersebut.

KAEDAH KAJIAN

Analisis kandungan merupakan kaedah kajian yang digunakan oleh pengkaji untuk menyelidik memorandum-memorandum dan surat-surat terbitan dari Persatuan Pengusaha Percetakan Melayu Malaysia (PPPM) kepada pemimpin negara dan pentadbir kerajaan tentang penswastaan Dawama ini. Analisis kandungan dipilih kerana mempunyai sifat yang sistematik, objektif dan

kuantitatif bagi tujuan mengukur dan menilai angkubah-angkubah sesebuah kajian. Menurut Babbie (2001), analisis kandungan ialah kaedah penyelidikan tentang komunikasi antara manusia yang telah tercatat. Kaedah ini sesuai bagi sesuatu kajian yang mengkaji buku-buku, majalah-majalah, laman web, surat khabar, puisi, lagu, lukisan, ucapan, surat, mesej, memorandum, emel, buletin bercetak atau atas talian, peraturan-peraturan dan sebagainya.

Untuk kajian ini, analisis kandungan digunakan untuk mengkaji kandungan-kandungan pilihan yang terdapat dalam memorandum-memorandum dan semua surat terbitan PPPMM kepada pemimpin negara dan pentadbir kerajaan dalam menarik perhatian mereka tentang masalah yang dihadapi oleh pengusaha percetakan Melayu. Unit analisis yang dibincangkan merujuk kepada empat perkara utama yang terkandung dalam kedua-dua dokumen berikut iaitu pracetak, percetakan, pos cetak dan pemasaran. Unit-unit ini dipilih kerana menjadi matlamat utama permasalahan yang berlaku kepada pencetak Melayu tentang penswastan Dawama ini.

Sehingga tahun 2014, PPPMM telah membangunkan kira-kira 14 buah memorandum dan 21 buah surat terbitan atau sisipan yang ditujukan kepada pemimpin dan pentadbir kerajaan. Memorandum-memorandum ini mula dibangunkan sejak isu penswastan Dawama mula kedengaran iaitu pada tahun 2002 lagi.

Bermula dari tahun tersebut, memorandum-memorandum ini telah dibangunkan. Pihak PPPMM telah sebulat suara akan terus memperjuangkan nasib pengusaha percetakan Melayu dengan menghasilkan siri-siri memorandum ini. Pengkaji telah berjaya memperolehi 11 buah memorandum dari jumlah keseluruhan sebanyak 14 buah dari simpanan setiausaha agung PPPMM untuk dianalisis. Ini disebabkan perubahan beberapa kali pentadbiran PPPMM dan pemindahan alamat pejabat telah menyebabkan koleksi memorandum tersebut tidak berjaya diperolehi. Dengan itu, tiga buah memorandum tersebut tidak dikaji.

Selain membangunkan memorandum-memorandum berikut, pihak PPPMM juga turut menghasilkan surat terbitan (sisipan) mereka kepada pemimpin dan pentadbir kerajaan sebagai pendokong kepada memorandum yang dihasilkan. Surat-surat terbitan atau sisipan ini telah diterbitkan antara tahun 2002-2004 sebanyak empat buah, tahun 2005-2007 sebanyak enam buah, tahun 2008-2010 sebanyak lima buah dan yang terakhir tahun 2012-2014 sebanyak enam buah. Sehingga kini terdapat 21 buah surat terbitan telah dikeluarkan oleh PPPMM dan pengkaji hanya berjaya memperolehi sejumlah 16 buah sahaja. Perkara ini berlaku disebabkan masalah yang sama dihadapi iaitu perubahan pentadbiran PPPMM dan pemindahan alamat pejabat telah menyebabkan koleksi surat terbitan tersebut tidak berjaya diperolehi. Oleh itu sebanyak lima buah surat terbitan tidak dapat dikaji.

Dari hasil penelitian yang dibuat antara kandungan yang terkandung dalam memorandum dan surat terbitan PPPMM, pengkaji telah mengkategorikan empat

perkara utama yang dibincangkan iaitu urusan pra cetak, urusan percetakan, pos cetak dan urusan pemasaran. Selain itu terdapat satu lagi bidang yang dilabelkan oleh pengkaji sebagai bidang pemasaran juga turut dikategorikan sebagai isu yang diberikan penekanan dalam kajian ini.

a. Pra Cetak

Merupakan proses awal sebelum kerja-kerja percetakan dijalankan. Menurut Romano, (2003) proses pra cetak bermula dari kerja-kerja rekaan hinggalah ke proses penghasilan plat cetak. Proses ini kebiasaannya dihasilkan mengguna kaedah konvensional ataupun elektronik. Selain itu pada bahagian inilah kerja-kerja penghasilan imej grafik dari bentuk lakaran hingga ke lakaran akhir akan dihasilkan. Untuk proses penerbitan buku, segala kerja-kerja susun atur, kerja-kerja taip, imej, dan penghasilan karya akhir akan dilaksanakan pada proses ini.

b. Percetakan

Proses percetakan merupakan satu proses pemindahan imej kepada satu bahan lain seperti kertas. Menurut Romano (2003) proses percetakan kini dianggap sebagai proses terpenting dalam penghasilan sesuatu bahan terbitan seperti majalah, buku, calendar dan akhbar. Percetakan mempunyai beberapa kaedah seperti ofset, litografi, flexography, skrin dan pelbagai lagi. Dalam konteks ini, majoriti pencetak Melayu menggunakan kaedah percetakan ofset yang berupaya menghasilkan pelbagai produk percetakan seperti buku dan majalah.

c. Pos Cetak

Proses ini merupakan proses terakhir selepas cetak. Pada bahagian ini kerja-kerja seperti penjilidan dan pembungkusan dijalankan sebelum sesuatu produk cetakan seperti buku diserahkan kepada pelanggan.

d. Pemasaran

Dalam perniagaan yang berkonsepkan penerbitan, pemasaran merupakan proses yang amat penting. Kepentingan bahagian ini ialah untuk memasarkan atau mengedarkan bahan-bahan yang telah siap dicetak kepada pelanggan yang menempahnya. Selain itu, bahagian ini juga menjadi tunjang kepada kekukuhan ekonomi sesebuah syarikat penerbitan kerana bahagian ini akan berhubung dengan pelanggan tentang apa jua tempahan dan pengedaran produk percetakan.

Terdapat tiga arah tindakan yang terkandung dalam kedua-kedua sumber tersebut iaitu bantahan, cadangan dan sokongan PPPMM ke atas beberapa tindakan kerajaan. Tiga arah ini boleh diterjemahkan sebagai bentuk tindakan oleh PPPMM kepada beberapa keputusan yang dibuat kerajaan. Walaupun fungsi PPPMM untuk memperjuangkan nasib pengusaha percetakan Melayu dalam mendapatkan hak mereka kembali melalui memorandum dan surat

terbitan, terdapat juga beberapa bentuk sokongan dan cadangan yang diusulkan mereka kepada kerajaan untuk penyelesaian masalah ini. Kesemua tindakan ini diterjemahkan melalui memorandum dan surat terbitan yang dikeluarkan oleh PPPMM.

Tiga arah tindakan yang dikaji iaitu bantahan, cadangan dan sokongan dalam kajian ini merujuk kepada fungsi memorandum dan surat terbitan PPPMM ini dikeluarkan. Menurut Fombrum dan Shanley (1990) dalam kajian tentang kesan pendedahan kenyataan pada media menyatakan sesuatu surat terbitan dan memorandum memiliki beberapa arah tindakan yang terkandung di dalamnya. Pengkaji telah menetapkan kecenderungan arah-arah tindakan yang wujud dalam memorandum dan surat terbitan PPPMM iaitu bantahan, cadangan dan sokongan.

DAPATAN KAJIAN DAN PERBINCANGAN

Bagi memastikan setiap bidang yang dikod mempunyai nilai kebolehpercayaan, satu kaedah kebolehpercayaan antara jurukod untuk analisis kandungan ini telah diadakan. Kaedah ini merupakan satu cara untuk memastikan hasil kajian yang diperolehi itu akan dicapai oleh pengkaji lain melalui penggunaan dan bahan yang sama suatu hari nanti. Dalam kajian ini penggunaan kaedah borang persamaan (equivalent forms) telah dilakukan. Pengkaji memohon bantuan dua orang penganalisis untuk menganalisis bahan-bahan yang sama. Hasil penganalisaan yang diperolehi dikira secara statistik untuk memperoleh korelasi di antara kedua-dua penganalisis tersebut.

Melalui penganalisaan yang telah dibuat pada memorandum dan surat terbitan PPPMM, pengkaji telah mengambil 73 item berkecenderungan arah tindakan bantahan, 80 item berkecenderungan arah tindakan cadangan dan 66 item berkecenderungan arah tindakan sokongan. Uma Sekaran (1992) berpendapat jumlah sampel yang diambil ini berdasarkan jadual penentuan saiz sampel. Daripada jumlah yang diperolehi melalui ujian persamaan, sebanyak 58 item berkecenderungan arah tindakan bantahan telah dicatatkan. Manakala sebanyak 66 item berkecenderungan arah tindakan cadangan dan 50 item berkecenderungan arah tindakan sokongan telah dikod ke dalam kategori-kategori yang mempunyai persamaan antara pengkaji dan penganalisis. Melalui keputusan tersebut menunjukkan nilai persetujuan adalah 79% mewakili arah tindakan bantahan, arah tindakan cadangan pula mencatatkan 82% dan arah tindakan sokongan pula mencatatkan sejumlah 75%. Keputusan kebolehpercayaan untuk ketiga-tiga arah tindakan menunjukkan peratusan yang tinggi. Nunnally (1978) mencadangkan kadar piawaian paling minimum untuk diterima kebolehpercayaan adalah pada kadar 70% untuk sesebuah penyelidikan berkonsep peninjauan. Oleh itu, hasil keputusan kebolehpercayaan untuk analisis kajian ini berada dalam kedudukan yang baik.

Jadual 1 menunjukkan taburan maklumat dalam kedua-dua medium berikut berdasarkan kategori bidang yang telah ditetapkan. Berdasarkan jumlah

maklumat yang terkumpul mengikut bidang yang ditetapkan, PPPMM melalui memorandum menyatakan sebanyak 145 siri berkaitan bidang utama yang dibincangkan berbanding surat terbitan PPPMM hanya menyebut 125 siri sahaja. Secara peratusannya, melalui memorandum menyiarkan 53.70 peratus (145 siri) manakala surat terbitan menyiarkan 46.30 peratus (125 siri) maklumat tentang bidang yang ditetapkan. Daripada jumlah itu, memorandum paling banyak menyiarkan bidang pra cetak iaitu 16.67 peratus (45 siri), ia diikuti dengan bidang percetakan 14.44 peratus (39 siri), bidang pos cetak 10 peratus (27 siri) dan bidang yang terakhir ialah bidang pemasaran 5.19 peratus (14 buah).

Surat terbitan PPPMM pula menyiarkan keputusan yang agak sama dengan medium memorandum. Bidang pra cetak menjadi matlamat utama surat terbitan PPPMM dikeluarkan dengan 17.41 peratus (47 siri), kemudian diikuti dengan bidang percetakan 15.55 peratus (42 siri), bidang pos cetak mengambil tempat ketiga dengan 12.96 peratus (35 siri) dan akhir sekali bidang pemasaran 7.80 peratus (21 siri)

Perubahan ketetapan kerajaan jelas menunjukkan industri percetakan Melayu semakin dihimpit dengan pelbagai masalah. Penggunaan kedua-dua medium ini menunjukkan PPPMM yang mewakili keseluruhan pengusaha percetakan Melayu di Malaysia sedaya upaya mencuba dengan menghantar kedua-dua dokumen ini untuk meraih simpati pemimpin dan pentadbir kerajaan tentang penswastaan dan pemilikan Dawama. Tidak begitu banyak perbezaan yang wujud antara kedua-dua dokumen ini memandangkan hanya empat bidang utama itu sahaja yang banyak dibincangkan dalam kedua-dua dokumen berikut.

Walaupun kedua-dua dokumen ini digunakan sebagai senjata utama untuk meraih simpati dan mendapat pembelaan daripada pemimpin dan pentadbir kerajaan, wujud beberapa kecenderungan arah tindakan yang dimuatkan dalam dokumen-dokumen berikut. Pada peringkat awal pembacaan pengkaji dan penganalisis terhadap dokumen-dokumen yang diperolehi menjangkakan hanya arah tindakan bantahan sahaja yang terkandung tetapi jangkaan awal itu meleset. Terdapat tiga jenis arah tindakan atau pendekatan yang digunakan PPPMM melalui kedua-dua dokumen berikut iaitu bantahan, cadangan dan sokongan.

Jadual 1: Taburan Bidang Utama dalam Memorandum dan Surat Terbitan PPPMM

Dokumen	Memorandum		Surat Terbitan		Jumlah	
	f	%	f	%	f	%
Pra Cetak	45	16.67	47	17.41	92	34.10
Percetakan	39	14.44	42	15.56	81	30.00
Pos Cetak	27	10.00	35	12.96	62	22.96
Pemasaran	14	5.19	21	7.78	35	12.97
Jumlah	125	46.30	145	53.70	270	100.00

Jadual 2: Taburan Arah Tindakan dalam Memorandum

Arah Tindakan	Bantahan		Cadangan		Sokongan		N	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Pra Cetak	26	20.80	14	11.20	5	4.00	45	36.00
Percetakan	26	20.80	9	7.20	4	3.20	39	31.20
Pos Cetak	11	8.80	11	8.80	5	4.00	27	21.60
Pemasaran	4	3.20	5	4.00	5	4.00	14	11.20
Jumlah	67	53.60	39	31.20	19	15.20	125	100.00

Jadual 3: Taburan Arah Tindakan dalam Surat Terbitan

Arah Tindakan	Bantahan		Cadangan		Sokongan		N	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Pra Cetak	19	13.10	12	8.28	16	11.03	47	32.41
Percetakan	24	16.55	8	5.52	10	6.90	42	28.97
Pos Cetak	9	6.21	10	6.90	16	11.03	35	24.14
Pemasaran	8	5.52	4	2.76	9	6.21	21	14.48
Jumlah	60	41.38	34	23.45	51	35.17	145	100.00

Berdasarkan jumlah arah tindakan yang dianalisis, dokumen memorandum lebih rendah daripada surat terbitan dalam menyiarkan maklumat berarah sokongan. Daripada 15.20 peratus (19 siri) tindakan berarah sokongan, 4.00 peratus (5 siri) adalah maklumat bidang pra cetak, bidang percetakan 3.20 peratus (4 siri), bidang pos cetak 4.00 peratus (5 siri) dan akhir sekali bidang pemasaran juga 4.00 peratus (5 siri). Sementara itu surat terbitan mencatatkan peratusan yang tinggi iaitu 35.17 peratus (51 siri). Daripada jumlah itu, bidang pra cetak mencatatkan 11.03 peratus (16 siri), bidang percetakan 6.90 peratus (10 buah). Manakala bidang pos cetak juga mencatatkan 11.03 peratus (16 siri) dan yang terakhir bidang pemasaran mencatatkan peratusan yang terendah iaitu 6.21 (9 siri). Hasil keseluruhan menunjukkan surat terbitan mencatat peratusan yang tinggi arah tindakan sokongan dalam setiap bidang.

Pemaparan arah tindakan sokongan dalam kedua-dua dokumen ini menunjukkan ada beberapa langkah atau tindakan yang diambil kerajaan untuk mengekalkan fungsi pengusaha-pengusaha percetakan Melayu yang juga ahli-ahli PPPMM. Tindakan kerajaan ini mendapat sokongan yang padu daripada PPPMM bagi menjamin hak dan keistimewaan yang dinikmati oleh orang Melayu sebelum ini kekal milik mereka. Melalui beberapa siri perjumpaan dan perbincangan PPPMM dengan pihak pengurusan DBP, maka tercapai satu keputusan yang memihak kepada pencetak Melayu. Beberapa kenikmatan dan keistimewaan orang Melayu yang telah dicabul oleh pengurusan baru Dawama telah berjaya dikekalkan. Jumlah peratusan yang tinggi arah tindakan sokongan dalam surat terbitan PPPMM menunjukkan terdapat maklum balas positif daripada pihak pemimpin dan pentadbir kerajaan tentang beberapa cadangan yang diusulkan PPPMM pada ketika dokumen surat terbitan itu dikeluarkan.

Dari segi arah tindakan bantahan pula menunjukkan perbezaan yang tidak begitu ketara antara kedua-dua dokumen berikut. Dokumen memorandum memiliki sejumlah 53.60 peratus (67 siri), manakala dokumen surat terbitan pula memiliki 41.38 peratus (60 siri). Daripada jumlah ini, dokumen memorandum menyiarkan 20.80 peratus (26 siri) bagi bidang pra cetak dan percetakan juga turut mencatatkan peratusan yang sama dengan bidang pra cetak iaitu 20.80 peratus (26 siri). Bagi bidang pos cetak ia hanya mencatatkan 8.80 peratus (11 siri) dan bidang pemasaran pula mencatatkan peratusan yang terendah iaitu 3.20 peratus (4 siri).

Berbeza pula dengan jumlah peratusan arah tindakan bantahan dalam surat terbitan yang mencatatkan 41.38 peratus bersamaan dengan 60 siri. Daripada jumlah itu, arah tindakan bantahan untuk bidang pra cetak mencatatkan 13.10 (19 siri) iaitu jumlah peratusan yang kedua tinggi. Jumlah peratusan yang tinggi arah tindakan bantahan telah dicatatkan untuk bidang percetakan iaitu berjumlah 16.55 peratus (24 siri). Bidang pos cetak dan bidang pemasaran masing-masing mencatatkan 6.21 peratus (9 siri) dan 5.52 peratus (8 siri).

Dari segi arah tindakan cadangan juga menunjukkan keputusan yang tidak begitu ketara perbezaannya antara kedua-dua dokumen berikut. Dokumen

memorandum kekal mendahului peratusan yang tinggi iaitu 31.20 peratus (39 siri) berbanding surat terbitan yang hanya mencatatkan 23.45 peratus (34 siri). Daripada jumlah ini, dokumen memorandum menyiarkan sejumlah 11.20 peratus (14 siri) bagi bidang pra cetak manakala bidang percetakan pula mencatatkan hanya 7.20 peratus (9 siri) sahaja. Bidang pos cetak pula mencatatkan 8.80 peratus (11 siri) dan yang terakhir bidang pemasaran mencatatkan 4.00 peratus (5 siri).

Jumlah peratusan yang dicatatkan untuk arah tindakan cadangan bagi surat terbitan pula mencatatkan sejumlah 23.45 peratus (34 siri). Daripada jumlah itu bidang pra cetak mencatatkan 8.28 peratus bersamaan 12 siri manakala bidang percetakan pula mencatatkan 5.52 peratus iaitu 8 siri. Peratusan yang mewakili bidang pos cetak pula mencatatkan 6.90 peratus iaitu bersamaan 10 siri. Jumlah terendah yang dicatatkan ialah 2.76 peratus bersamaan 4 siri mewakili bidang pemasaran dalam surat terbitan PPPMM.

Hasil keseluruhannya mencatatkan dokumen memorandum tetap mendahului surat terbitan dari segi arah tindakan bantahan dan cadangan bagi tiap-tiap bidang. Penumpuan kepada arah tindakan bantahan dan cadangan ini jelas menunjukkan PPPMM yang mewakili keseluruhan pengusaha-pengusaha percetakan Melayu menginginkan masalah yang dihadapi mendapat pembelaan yang sewajarnya. Walaupun jika dilihat dari sudut yang lain, fungsi dokeman memorandum ini lebih mirip kepada untuk membantah segala tindakan dan keputusan kerajaan untuk menyerahkan pengurusan Dawama kepada syarikat swasta tetapi PPPMM tetap mengusulkan beberapa cadangan yang difikirkan wajar untuk kerajaan melaksanakannya. Cadangan yang diusul membolehkan kelangsungan orang Melayu untuk terus berjaya dalam industri percetakan.

Usul-usul bantahan yang terkandung dalam kedua-dua dokumen berikut menunjukkan peranan PPPMM terbukti sebagai badan yang memperjuangkan nasib ahli-ahlinya terus terbela dan mendapat perhatian dari pemimpin dan pentadbir kerajaan. Sehingga penulisan ini berjalan, kebanyakan dokumen memorandum ditujukan kepada Perdana Menteri Malaysia dan juga Timbalan Perdana Menteri, serta menteri-menteri yang bertanggungjawab dengan urusan percetakan seperti kewangan dan keselamatan dalam negeri. Walaupun sebegitu banyak usul seperti bantahan, cadangan dan sokongan yang terkandung dalam memorandum berikut, tetapi tindakan-tindakan berikut tidak banyak mendapat keputusan yang memihak kepada PPPMM. Oleh kerana itu surat terbitan PPPMM kepada pentadbir-pentadbir kerajaan pula dikeluarkan untuk membolehkan pihak-pihak berwajib menasihati Perdana Menteri, timbalannya dan juga menteri-menteri yang berkaitan.

Jadual 4: Perbandingan Taburan Arah Tindakan Antara Dokumen Memorandum dan Surat Terbitan

Arah Tindakan	Bantahan		Cadangan		Sokongan		N	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Memorandum	67	24.81	39	14.44	19	7.04	125	46.29
Surat Terbitan	60	22.22	34	12.60	51	18.89	145	53.71
Jumlah	127	47.03	73	27.04	70	25.93	270	100.00

Secara perbandingan mendapati dokumen memorandum berada pada kedudukan peratusan yang tinggi dalam pemaparan arah tindakan bantahan dan cadangan iaitu 24.81 peratus dan 14.44 peratus. Berbanding dengan pemaparan arah tindakan sokongan yang begitu tinggi dicatatkan dalam surat terbitan PPPMM iaitu 18.89 peratus dan 7.04 peratus sahaja melalui memorandum. Arah tindakan sokongan yang tinggi dalam surat terbitan berbanding dengan memorandum didorong oleh beberapa penambahbaikan telah dipersetujui oleh pihak kerajaan seperti penguatkuasaan, semakan semula perjanjian konsesi dan pemberian semula kuasa kepada DBP dalam isu pembahagian kontrak percetakan buku teks dengan pengusaha percetakan Melayu.

Melalui usaha dengan menerbitkan dokumen memorandum dan surat terbitan ini sejak dari awal pemasalahan yang dihadapi oleh pengusaha percetakan Melayu sedikit sebanyak mendapat pembelaan dari pihak kerajaan. Dari hasil analisis yang ditunjukkan pada keempat-empat jadual di atas menunjukkan begitu serius masalah yang dihadapi oleh ahli-ahli PPPMM. Melalui temuramah pengkaji dengan Presiden PPPMM mendapati penggunaan kedua-dua dokumen ini pada peringkat tidak membawa apa-apa kesan pada pemasalahan yang berlaku. Tanpa mengenali erti kalah PPPMM akan terus memperjuangkan nasib ahli-ahlinya sehingga mendapat pembelaan dari pihak kerajaan. Wartick (1992) mendapati terdapat hubungan antara tumpuan pendedahan media (dokumen) dan perubahan dalam reputasi sesebuah syarikat. Pendedahan media (dokumen) terhadap aktiviti dan perjalanan organisasi secara spesifik adalah salah satu faktor pada perubahan reputasi syarikat. Ini jelas menunjukkan bahawa penggunaan pelbagai media (merujuk kepada memorandum dan surat terbitan) mempunyai kesan yang kuat untuk mempengaruhi golongan sasaran.

IMPLIKASI KAJIAN

Setelah penubuhan Persatuan Pengusaha Percetakan Melayu Malaysia (PPPMM),

pihak kerajaan melalui DBP telah bersetuju untuk menyerahkan sepenuhnya urusan percetakan buku-buku teks ini kepada pencetak Melayu yang berdaftar dengan PPPMM dan Kementerian Kewangan. Sebelum ini urusan percetakan buku-buku teks ini diserahkan kepada pencetak-pencetak Cina sehinggalah satu ketetapan dibuat untuk menyerahkan kontrak percetakan buku teks ini kepada bangsa Melayu. Hubungan baik antara pengusaha percetakan Melayu dengan DBP sudah terjalin agak lama sehingga DBP memperkenalkan konsep “memayungi” pengusaha-pengusaha ini. Konsep memayungi ini bermakna masa depan pencetak-pencetak Melayu akan terbelah dan terus diberikan tender percetakan DBP tanpa penglibatan bangsa lain.

Dalam hubungan pencetak Melayu dengan DBP, antara penyumbang terbesar ekonomi pengusaha percetakan Melayu ialah mencetak buku teks. Buku teks merupakan sumber ekonomi yang terpenting dalam industri percetakan orang Melayu. Proses mencetak buku teks sekolah di bawah Kementerian Pelajaran Malaysia telah dipertanggungjawabkan kepada DBP. Pihak DBP pula perlu mengagihkan kerja-kerja tersebut kepada pengusaha percetakan Melayu secara adil. Perkara ini jelas disebut dalam Arahan Perbendaharaan Malaysia yang memberi keistimewaan itu kepada pengusaha percetakan Melayu untuk meningkatkan tahap ekonomi mereka.

Hasil kajian ini juga mendapati kesan yang diterima oleh pencetak Melayu ini terus merosot akibat penyerahan urusan percetakan ini kepada pengurusan baru syarikat Dawama Sdn Bhd iaitu DTP Enterprise. Pengurusan DTP Enterprise telah melanggar perjanjian antara mereka dengan DBP untuk terus membantu pencetak-pencetak percetakan Melayu. Selain itu kajian ini menyelidiki tentang terma dan syarat perjanjian konsesi antara Dawama dan DBP. Hasil dapatan kajian yang diperolehi mendapati Dawama memperolehi keuntungan 70:30 untuk urusan percetakan buku umum dan majalah-majalah terbitan DBP dan 80:20 untuk urusan percetakan buku-buku teks Kementerian Pelajaran Malaysia. Disebabkan keuntungan mencetak bagi buku umum dan majalah-majalah terbitan DBP terlalu kecil berbanding mencetak buku-buku teks, Dawama telah mengambil pendekatan untuk melengah-lengahkan urusan percetakan tersebut. Implikasi teori pengeluaran produk budaya seperti buku teks lebih membawa minat Dawama mencetaknya kerana keuntungannya yang cukup besar iaitu jutaan ringgit.

Umum mengetahui peranan Dewan Bahasa dan Pustaka (DBP) adalah sebagai editor dan penerbit kepada bahan-bahan bacaan terutama bahan-bahan yang digunakan di seluruh sekolah di Malaysia. Akibat dari campur tangan pihak-pihak tertentu yang melihat orang Melayu maju dengan cepat dalam perniagaan percetakan, maka terdapat usul-usul yang mahukan Bahagian Pemasaran dan Percetakan DBP dimansuhkan dan segala urusan percetakan bahan-bahan bacaan ini diserahkan kepada syarikat Dawama Sdn Bhd. Penyerahan Dawama kepada konsesi swasta dibuat atas dasar perjanjian yang berat sebelah di mana segala kos penerbitan dan percetakan perlu ditanggung oleh DBP dan

pemegang konsesi Dawama tidak akan menanggung kos-kos tersebut. Selain itu penyerahan Dawama kepada konsesi swasta juga telah menyekat penyaluran tender percetakan DBP terutama tender percetakan buku teks kepada pengusaha percetakan Melayu. Dawama akan menyekat penyaluran tender percetakan buku teks yang berskala tinggi untuk diagihkan kepada orang Melayu (Memorandum Bantahan Persatuan Pengusaha Percetakan Melayu Malaysia kepada Perdana Menteri 2004/2006). Perkara sebegini telah mengakibatkan perniagaan percetakan Melayu telah merosot dan jatuh sama sekali. Sebelum kewujudan Dawama segala operasi mencetak buku-buku dan terbitan DBP yang lain diserahkan kepada pengusaha-pengusaha percetakan orang Melayu.

Selepas penyerahan Dawama kepada konsesi swasta, bilangan tender-tender percetakan yang diperolehi oleh pengusaha percetakan Melayu semakin mengecil dan kebanyakan tender itu merupakan tender yang tidak mampu disiapkan oleh Dawama kerana kekangan masa yang dihadapi oleh mereka (Memorandum Bantahan Persatuan Pengusaha Percetakan Melayu Malaysia kepada Perdana Menteri 2004/2006). Selain itu ketiadaan sebarang tender dari agensi terbabit dikatakan berpunca oleh kerana ketiadaan peralatan mencetak yang dimiliki oleh orang Melayu tidak setanding dengan bangsa lain (Harian Metro, 12 April 2005). Ini bermakna Dawama akan menyerahkan tender-tender percetakan itu kepada pencetak-pencetak lain yang bukan ahli PPPMM untuk memperolehi keuntungan yang tinggi.

Keputusan kerajaan menswastakan urusan percetakan dan pemasaran DBP kini telah menampakkan kegagalan akibat kelemahan pengurusan dan urus tadbir yang tidak cekap oleh pengurusan baru Dawama. Akibat kelemahan itu, syarikat Dawama berdepan dengan masalah kewangan yang cukup meruncing. Kajian ini turut memetik beberapa keputusan yang terpaksa diambil oleh pengurusan DBP yang diketuai oleh Ketua Pengarahnya iaitu Datuk Haji Termuzi bin Abdul Aziz. Bagi meneruskan penerbitan, DBP perlu menerbit dan mencetak buku-buku terbitannya tanpa Dawama. Hasil kajian mendapati keputusan untuk mencetak sendiri tanpa bantuan Dawama disebabkan tanggungan hutang yang cukup tinggi oleh Dawama. Keadaan ini telah menyebabkan pembekal-pembekal kertas tidak lagi memberi bantuan kredit untuk pembekalan kertas. Keputusan yang diambil untuk mencetak sendiri tanpa bantuan Dawama telah memaksa DBP meminta bantuan daripada pencetak-pencetak Melayu yang berdaftar dengan DBP. Hasilnya mendapati pengusaha-pengusaha percetakan Melayu ini meneruskan tradisi lama antara mereka dan DBP untuk terus menyuburkan industri penerbitan ini.

Kesan kerugian yang dialami oleh pencetak-pencetak Melayu ini dianggarkan berjumlah hampir RM150 juta sejak penswastaaan ini berlaku. Kerugian ini telah mengakibatkan industri percetakan Melayu semakin mengecil dan bilangan ahli dalam PPPMM yang sebelum ini mencatatkan sejumlah 250 buah syarikat kini hanya tinggal 63 buah syarikat sahaja. Selain itu kajian ini turut mendapatkan pandangan ahli-ahli PPPMM tentang pemasalahan ini dan rata-rata berpendapat

isu penswastaaan ini perlu dihapuskan. Hal ini kerana sebelum isu penswastaaan ini timbul tidak kedengaran pemasalahan tentang kelewatan urusan percetakan antara DBP dan pencetak Melayu. Kajian juga mendapati setelah penswastaaan, timbul pelbagai masalah tentang kelewatan, kekurangan bekalan dan kerugian yang dialami oleh DBP akibat urus tadbir yang tidak cekap. Hasil kajian juga mendapati terdapat seramai 328 orang kakitangan Dawama yang diberhentikan kerja sejak Ogos 2011 lagi.

KESIMPULAN

Berdasarkan hasil dapatan kajian ini menunjukkan pemasalahan yang dihadapi oleh pengusaha percetakan Melayu semakin parah setelah langkah penswastaaan Dawama dilaksanakan. Bahagian ini merupakan tempat utama bagi pengusaha percetakan Melayu bernaung di bawah DBP kerana melaluinya segala tender percetakan buku teks dan buku umum terbitan DBP diperolehi. Hubungan pengusaha percetakan Melayu dengan DBP telah lama terjalin dan hasil hubungan yang baik itu telah mewujudkan satu konsep memayungi pengusaha-pengusaha ini di bawah DBP. Akibat dari keputusan kerajaan dengan lembaga pengarah DBP telah mengambil keputusan luar jangka untuk menswastakan keseluruhan urusan pemasaran dan percetakan DBP kepada sebuah syarikat swasta. Bermula dari tahun 2002 penggunaan kedua-dua dokumen iaitu memorandum dan surat terbitan PPPMM telah dibangunkan. Sejak penswastaaan ini berlaku, PPPMM begitu aktif menyalurkan surat terbitan mereka kepada pentadbir-pentadbir kerajaan memohon agar pemasalahan yang dihadapi oleh pengusaha percetakan Melayu mendapat pembelaan dan menemui jalan penyelesaian. Implikasi dari kajian ini membolehkan pihak-pihak berwajib seperti pemimpin dan pentadbir kerajaan sedar akan keresahan dan kesusahan yang dialami oleh pencetak Melayu dalam mengharungi kesan penswastaaan ini. Melalui kajian ini juga diharap mampu membuka mata pengurusan DBP untuk mengambil alih kembali urusan percetakan dan penerbitan yang dulunya dilakukan bersama pencetak Melayu agar terjalin kembali. Pengkaji juga mencadangkan agar kajian ini dapat dipanjangkan oleh pengkaji-pengkaji lain yang berminat dengan kajian sosio ekonomi ke atas kaum ini.

BIODATA PENULIS

Mohd Khairul Azahari Abdul Rani merupakan pensyarah, Jabatan Seni Reka Grafik dan Media Digital, Fakulti Seni Lukis dan Seni Reka Universiti Teknologi MARA (Perak) mohdk173@perak.uitm.edu.my.

Hamed Mohd Adnan adalah Prof Madya di Jabatan Pengajian Media, Fakulti Sastera dan Sains Sosial, Universiti Malaya, hamed@um.edu.my.

Ali Salman merupakan Professor Madya di Pusat Pengajian Media dan Komunikasi, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia, asalman@ukm.edu.my

RUJUKAN

- Abdullah Abdul Rahman (1991). *Konsep Pensyarikatan Malaysia: Strategi Penting Dalam Mencapai Wawasan 2020*. Kuala Lumpur: Unit Penyelidikan Sosioekonomi.
- Ahmat Adam dan Saidaul Nornis Hj Mahali (2001). Penyelidikan dan Penulisan Ilmiah; Prosiding Seminar Penyelidikan dan Penulisan Ilmiah. Kota Kinabalu: Pusat Penataran Ilmu dan Bahasa, Universiti Malaysia Sabah
- Barlow, Colin (ed.) (2001). *Modern Malaysia in the Global Economy*. Cheltenham: Edward Elgar
- Bruno, Michael H. (Ed.) (1995). *Pocket Pal: A Graphic Arts Production Handbook* (16th ed.). Memphis: International Paper
- Cohen, L., & Manoin, L. (1989). *Research Methods in Education* (3rd ed.). London: Routledge
- Creswell, J.W. (2007). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Denzin, N.K. (1978). *The Research Act: A Theoretical Introduction to sociological Methods*. Second Edition. New York: McGraw-Hill Book Company
- Fester, J.W. (1980). *Public Administration: Theory and Practice*. New Jersey: Prentice Hall.
- Frank J. Romano (2003). An Investigation into Printing Industry Demographics. A Research Monograph of the Printing Industry Center, RIT. No. PICRM-2010-04
- Frank J. Romano (2004). An Investigation Into Printing Industry Trend. A Research Monograph of the Printing Industry Center, RIT. No. PICRM-2004-05
- Haskel, J. & Stefan Szymanski (1993). Privatization, Liberalization, Wages and Employment Theory and Evidence for the UK, *Economica*
- Ismail Salleh (1987). Penswastaan, Kebebasan Dan Pembangunan: Perspektif & Prospek. Kertas Kerja Seminar Penswastaan Di Malaysia. Kuala Lumpur (Tidak Diterbitkan)
- Ismail Yusof (1993). *Dasar-dasar Kerajaan Malaysia: Tinjauan Menyeluruh*. A.S.Noodeen, Kuala Lumpur
- Malaysia Printing & Supporting Industries Directory 2008
- Malaysia Technology Research Development, Knowledge and Facilities Directory 2004/2005, Pusat Inovasi Sains dan Teknologi Malaysia
- Marshall, Catherine dan Rossman, Gretchen B. (1989). *Designing Qualitative Research*. Newbury Park: Sage Publications.
- Memorandum Persatuan Pengusaha Percetakan Melayu Malaysia tahun 2006/2008

- Memorandum Persatuan Pengusaha Percetakan Melayu Malaysia tahun 2008/2010
- Memorandum Persatuan Pengusaha Percetakan Melayu Malaysia tahun 2010/2012
- Merriam, S.B. (1988). *Case Study Research in Education: A Qualitative Approach*. San Francisco: Jossey-Bass
- Merriam, S.B. (1998). *Qualitative Research and Case Studies Applications in Education*. 2nd Edition. San Francisco: Jossey-Bass Publications.
- Mus Chairil Samani (2003). *Pembangunan Buku Teks Sekolah Di Malaysia: Dasar, Amalan dan Ekonomi Penerbitan*. Tesis Ijazah Doktor Falsafah. Fakulti Sastera dan Sains Sosial, Universiti Malaya
- Neuman, W.L. (1997). *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches*. Edisi ke-3. Boston: Allyn and Bacon
- Nor Ghani Md. Nor & Md. Zahir Kecot (1997). *The Impact of Privatization Policy on Efficiency: Evidence from Port Klang*. Kertas dibenteng dalam Seminar Antarabangsa *Managing Growth and Changes*. Bengkulu: Indonesia
- Okposin, S.B. (2003). *Perubahan Fasa Ekonomi Malaysia*. Kuala Lumpur: Pelanduk Publications (M) Sdn. Bhd.
- Othman Lebar (2009). *Penyelidikan Kualitatif: Pengenalan kepada Teori dan Metod*. Universiti Pendidikan Sultan Idris, Perak, Malaysia
- Profil Persatuan Pengusaha Percetakan Melayu Malaysia (2002/2004)
- Profil Persatuan Pengusaha Percetakan Melayu Malaysia (2004/2006)
- Profil Persatuan Pengusaha Percetakan Melayu Malaysia (2006/2008)
- Ragayah Mohd (1993). *Productivity, Profit and Cost of PliVaIC- Owned Firms and Government-Owned Firms*. *Malaysian Management Review*
- Wartick, Steven L., (1992). *The Relationship Between Intense Media Exposure and Change in Corporate Reputation*. *Business & Society*. Vol. 31. 33-40
- William Case, (2004). *Malaysia New Reforms, Old Continuities, Tense Ambiguities*. In Kevin Hewison and Richard Robson, eds. *East Asia and the Trials of Neo-Liberalism*. London Routledge
- Yusof, Zainal Aznam dan B.Deepak, (2008). *Economic Growth and Development In Malaysia: Policy Making and Leadership*. Washington: World Bank